

А. В. Тинховен: СТРАХОТЕ РАТА У СРБИЈИ
– Дневник једног хирурга, Београд, Утопија, 2005. стр. 97–102

Књига сећања на ратне страхоте које је доживео холандски лекар у хуманитарној мисији Међународног Црвеног крста, боравећи за време балканских и Првог светског рата у Србији посебно у Ваљевоу, настала је непосредно после повратка Аријуса Ван Тинховена у Холандију 1915. После интервјуа датог Новим ротердамским новинама, који је наишао на велики одјек у холандској јавности и покренуо низ питања у вези страдања српског народа, аутор је одлучио да допуни своја још свежа сећања, опреми их фотографијама које је сам снимао и изда као књигу – сведочанство о страдању једног неужног народа и српске и аустро – угарске војске у једном крвавом империјалистичком рату. Свеже и упечатљиво сведочење Аријуса Ван Тинховена одвија се хронолошки почев од његовог пута преко Кракова, Софије и Ниша до Ваљева, успутних доживљаја у сусрету са новом друштвеном средином, до првих утисака о вароши у којој се стичало мноштво рањених а касније и од тифуса оболелих војника и цивила. Његови описи сарадња са колегама лекарима и болничким особљем, пожртвовање са којим су обављали своју мисију и масовно умирање од пегавог тифуса, који није штедео никога, су до те мере веродостојни, да читалац стиче уверљиву представу о драматичним ратним збивањима, масовном страдању цивилног становништва, зверствима аустроугарске војске, тежини задобијених рана на ратишту и стоичком подношењу свих невоља које су задесиле један народ. Његове опсервације о пореклу болести која је харала Србијом у првим ратним годинама су веома значајне, посебно у делу у којем се осврће на могуће узроке епидемије, којом је захваћен и највећи број лекара па и сам Аријус Ван Тинховен и његови најближи сарадници у Ваљевској ратној болници.

Посебну вредност у овој невеликој књизи, имају запажања о Ваљевоу као вароши-

ци захваћеној ратним вихором, која се наша у средишту судара две војске, притиснута великим бројем избеглица, рањеника и тифусара. Нашавши се у том вртлогу, лекар једне стране мисије морао је имати огромну вољу и самопожртвовање да би се суочио са превеликим невољама и прихватио отворену борбу са њима. Те особине красиле су не само Тинховена него и огромну већину учесника, лекара, болничара, помоћног особља, који су се рвали са масом тешких рањеника и оболелих од пегавца, који је немилосрдно косио и само медицинско особље, што је он као хуманиста посебно тешко преживљавао.

Његове симпатије за српски народ и његову праведну борбу за далеко надмоћнијим непријатељем, по бројности армија и ратног наоружања и опреме, наспрам високо испољеног морала српске војске да се ухвати у коштац и пожртвовано супростави таквом непријатељу. Објављивање ове књиге у Холандији још у току тарајања рата и масовних страдања на овим просторима, имао је позитиван одјек у тамошњој јавности, што је био својеврсан апел за помоћ која је била наопходна српском народу. Посебну вредност овом сведочењу о ратним страхотама у првим годинама Првог светског рата на овим просторима, дају фотографије које је снимио сам аутор током своје мисије у Ваљевској ратној болници. Књигу је превела на српски језик Јелица Новковић – Лопушина а објављена је тек поводом деведесете годишњице од њеног првог издања и боравка Аријуса Ван Тинховена у Ваљевоу као лекара и пријатеља српског народа. Књига је штампана уз подршку Скупштине општине Ваљево у издању издавачке куће „Утопија“ из Београда са поговором Дејана Ристића.